

УДК 339.92

Білоус О. – ст. гр. БМ-21

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

ІСТОРИЧНИЙ ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І СУТЬ СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ (ВІЛЬНИХ) ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН

Науковий керівник: д.т.н., професор Рогатинський Р.М.

У 166 році до н. е. Греція проголосила на острові Делос особливі умови прийому, збереження та відправки вантажів. Це була перша в світі вільна економічна зона (ВЕЗ) торгового типу. Грецькі сановники передбачили, що купці прийдуть у Грецію і поживлять економічну ситуацію тільки тоді, коли їм нададуть певні пільги. Тому було скасовано ряд податків, митних зборів, спрощено адміністративні формальності. Після нововведення острів почав відігравати помітну роль у торгівлі між Заходом і Сходом, а сама держава отримала неабиякі економічні вигоди, зумовлені зростанням вантажообороту, появою нових робочих місць для місцевого населення, збільшенням податкових надходжень.

Згодом уже в середні віки, практика ВЕЗ набула поширення у Європі, зокрема у Німеччині та Франції. Так, у 1510 р. німецьке місто Гамбург офіційно отримало статус "порто-франко" (вільні гавані). Ця зона успішно діє до тепер, суттєво поліпшуючи економічну ситуацію у державі. Сьогодні Гамбурзький порт - це значна функціонально підготовлена територія (42 квадратні кілометри акваторії та 58 квадратних кілометрів суші) для цілодобового приймання, відправлення та обробки вантажів. Порт обслуговує 50 держав світу та 8-10 тисяч суден щорічно, майже 50 мільйонів тонн вантажів.

Всього у Німеччині нині діють 6 вільних портів та 3 безмитні зони, у Франції - два райони вільної торгівлі та підприємницької діяльності, в Іспанії - 3 безмитні зони, в Італії - 3 спеціальні безмитні зони, в Японії - торгово-виробнича база.

Серед бувших соціалістичних держав першою розпочала створювати вільні економічні зони Югославія в 1963 році, їх досвід перейняли: у 1978 р. - Румунія, у 1979-1980 рр. - Китай, у 1982 р. - Угорщина, у 1987 р. - Болгарія, у 1988р. - Польща, у 1969р. - В'єтнам. Починаючи з 1990 р. в республіках колишнього Союзу проголошено про наміри створення вільних економічних зон, зокрема, в Україні, Казахстані, Киргизстані, Білорусії, Грузії, Латвії, Естонії, Росії. Зокрема цінним для України є досвід Китаю, оскільки в процесі реформ тут ставилися і вирішувалися завдання подібні до тих, які стоять перед нами сьогодні - створення ринкової економіки, перехід до економічних методів управління, широке використання товарно-грошових відносин, перетворення відносин власності.

Результати створення і функціонування ВЕЗ Китаю позитивні: вони забезпечують до 40% загального обсягу експорту, широко залучається іноземний капітал, щорічне зростання промислового виробництва сягає 70%, впроваджуються у виробництво новітні технології, динамічно розвивається соціальна сфера тощо.

Це підтверджує доцільність виваженого підходу до функціонування ВЕЗ в Україні, адже подолання економічних труднощів, яких сьогодні зазнає Україна, вимагає прийняття особливих, нестандартних рішень, здатних принципово вплинути на політичні та економічні процеси у державі. До числа таких нетрадиційних рішень, які вже найближчим часом можуть дати суттєвий позитивний ефект, саме слід віднести якісне покращення економічної, зокрема інвестиційної, діяльності "екстериторіальних" формувань, що мають особливий режим діяльності - вільних економічних зон (ВЕЗ), та поширення їх досвіду на інші території.